

فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی
ویژه‌نامه کارنامه اقتصادی دولت
سال یکم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲، صفحات ۱۸۲-۱۴۳

واکاوی عملکرد خصوصی سازی در ایران

محمد رحیم احمدوند

معاون وزیر و رئیس کل سازمان خصوصی سازی
ahmadvand@ipo.ir

از سال ۱۹۷۹ به بعد خصوصی سازی به عنوان یکی از راه حل های کاهش حوزه دخالت دولت در اقتصاد و بهبود عملکرد شرکت های دولتی مورد توجه اغلب سیاستگذاران اقتصادی قرار گرفته است. در کشور ما نیز سیاست خصوصی سازی به صورت جدی با ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در سال ۱۳۸۴ و قانون اجرای سیاست های مذکور از سال ۱۳۶۸ آغاز و در سال ۱۳۸۷ پیگیری شد موضوعی که اغلب تحت عنوان انقلاب اقتصادی در کشور از آن تعبیر می شود. واضح است که اجرای مناسب سیاست یادشده مدیون تلاش بی وقفه و نسته تمام دست اندر کاران سیاست خصوصی سازی در کشور از جمله سازمان خصوصی سازی بوده است. در این مقاله تلاش می شود برخی از تلاش های صورت گرفته توسط این سازمان در این راستا به تصویر کشیده شود. به این منظور، تلاش می شود تا به منظور درک سیر تاریخی موضوع ابتدا مبانی حقوقی اجرای سیاست خصوصی سازی در کشور به صورت اجمالی ارائه گردد. در بخش های دوم و سوم تلاش می شود اهداف و روش های خصوصی سازی و در بخش چهارم عملکرد برنامه خصوصی سازی در کشور در دوره ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۲/۰۴/۱۸ ارائه گردد. در بخش پنجم، مشکلات و چالش های اجرای سیاست خصوصی سازی در کشور بیان می گردد و در نهایت احصاء برنامه های آتی سازمان خصوصی سازی از موضوعات مهم دیگری است که در بخش ششم مقاله به آنها پرداخته خواهد شد. به طور کلی، از سال ۱۳۸۰ تا تیرماه ۱۳۹۲ در مجموع حدود ۱۴۰ هزار میلیارد تومان از سهام شرکت های دولتی به تفکیک ۳۳ درصد سهام عدالت، ۴۶ درصد بخش غیردولتی و ۲۲ درصد سهام های عمومی غیردولتی واگذار شده است. از این رقم ۶۷ درصد از طریق بازار سرمایه (بورس - فرابورس) و ۳۳ درصد از طریق مزایده واگذار شده است. ۹۴ درصد کل واگذاری ها به صورت بلوکی و ۶ درصد به صورت تدریجی و ترجیحی انجام شده است. ۶۷ درصد ارزش واگذاری ها از شرکت های گروه ۲ و ۳۳ درصد از شرکت های گروه یک بوده است. در این سال ها در قوانین بودجه سنواتی حدود ۲۸/۵۰۰ میلیارد تومان در آمد پیش بینی شده است که از این رقم ۲۵/۰۰۰ هزار میلیارد تومان ۸۶ درصد تحقق یافته است.

طبقه بندی JEL: H83, D73, L33.

واژه های کلیدی: اصل ۴۴ قانون اساسی، خصوصی سازی، سهام عدالت، واگذاری شرکت ها.

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۱۹

۱. مقدمه

در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی و بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی چهره اقتصاد کشور تا حدود زیادی دگرگون گشت و دخالت دولت در فعالیت‌های اقتصادی کشور افزایش یافت. بر اساس قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران (مصوب ۱۳۵۸) تصدی بسیاری از واحدهای بزرگ اقتصادی به دولت محول گردید و بر تعداد صنایعی که تحت مالکیت دولت درآمدند به شدت افزوده شد. مالکیت دولتی نه تنها تمام شرکت‌های تولیدکننده کالاها و خدمات عمومی همچون آب، برق، گاز و مخابرات را در بر گرفت بلکه راه آهن، هواپیمایی، کشتیرانی، صنایع بزرگ و متوسط، شبکه‌های پولی و مالی، انحصار واردات بسیاری از کالاها و حتی شبکه‌های توزیع خرده‌فروشی کالاها را نیز در اختیار خود قرار داد. در چنین شرایطی، کاهش تدریجی قدرت خرید درآمدهای نفتی و افزایش جمعیت کشور در کنار بروز نتایج عملکرد نامطلوب اقتصادی - مالی شرکت‌های دولتی و محدودیت‌های مالی دولت برای اداره و تصدی فعالیت‌ها ضرورت تغییر در شیوه مدیریت اقتصادی کشور را اجتناب‌ناپذیر ساخت.

پس از پایان جنگ تحمیلی و در راستای سیاست‌های آزادسازی اقتصادی، سیاست خصوصی‌سازی به‌عنوان یک سیاست مهم و با هدف ارتقاء سطح کارایی فعالیت‌های دولت در آغاز تدوین و تصویب برنامه‌های بازسازی اقتصادی، اجتماعی کشور در چارچوب برنامه‌های اول و دوم توسعه مورد توجه قرار گرفت. پس از آن برنامه خصوصی‌سازی بر اساس مفاد برنامه سوم توسعه پیگیری شد. از نکات برجسته قانون برنامه سوم توسعه پیش‌بینی ایجاد یک سازمان مستقل برای واگذاری سهام شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت (سازمان خصوصی‌سازی) بوده است. اصول واگذاری در برنامه چهارم همان اصول واگذاری در برنامه سوم توسعه بوده است و در این خصوص می‌توان برنامه چهارم توسعه را ادامه برنامه سوم توسعه دانست. بنابراین در طول اجرای برنامه چهارم توسعه تغییر و تحولات بسیار مهم و اساسی در برنامه خصوصی‌سازی کشور ایجاد گردید. عمده این تغییرات ابلاغیه مقام معظم رهبری پیرامون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و تصویب و ابلاغ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌باشد. برنامه خصوصی‌سازی در برخی مواد و تبصره‌های برنامه پنجم توسعه نیز پیگیری می‌شود. در این راستا، سازمان خصوصی‌سازی به‌عنوان تنها نهاد مجری برنامه

خصوصی سازی در کشور بر اساس وظایف محوله و در چارچوب قوانین و مقررات موجود اقدامات وسیع و گسترده‌ای را انجام داده است که در این مقاله به اهم این اقدامات اشاره خواهد شد. برای ورود به بحث لازم است در ابتدا به صورت خلاصه مبانی حقوقی اجرای سیاست خصوصی سازی در کشور ارائه گردد. البته ذکر این نکته ضروری است که منظور از بررسی مبانی حقوقی موضوع، کنکاش فقهی - حقوقی در مفاهیم این سیاست یا بررسی چرایی و چگونگی اجرای آن از منظر حقوقی نیست؛ چراکه اصولاً هدف از نگارش این مقاله پرداختن به این مفاهیم نبوده است. به علاوه، بسیاری از مستندات موجود مشحون از این مطالب است، بنابراین چیزی که در این بخش مود توجه قرار می گیرد و کمک شایانی به درک موضوع از منظر تاریخی خواهد کرد بررسی مبانی حقوقی موضوع از نگاه تاریخی خواهد بود.

۲. مبانی حقوقی اجرای سیاست خصوصی سازی

همانطور که اشاره شد منظور از بررسی مبانی حقوقی سیاست خصوصی سازی بررسی سیر تاریخی این سیاست در کشور است. این مهم را می بایست در قوانین توسعه، سند چشم انداز، ابلاغیه مقام معظم رهبری پیرامون اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون اجرای سیاست های یاد شده و قوانین بودجه سنواتی جستجو نمود. جدول (۱) مبانی حقوقی سیاست خصوصی سازی در کشور را به اختصار نشان می دهد.

جدول ۱. مبانی حقوقی سیاست خصوصی‌سازی در کشور

عنوان	احکام مرتبط با واگذاری‌ها	نکات قابل توجه مرتبط با واگذاری‌ها
قوانین برنامه اول توسعه (۱۳۶۸-۱۳۷۲)	تبصره ۳۲ ماده واحده قانون و مصوبات هیأت وزیران	واگذاری‌ها بر اساس تبصره یاد شده و مصوبات هیأت وزیران صورت گرفته است.
قوانین برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴-۱۳۷۸)	تبصره ۴۱ ماده واحده قانون یاد شده و قانون نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به اینترگران و کارگران	واگذاری‌ها بر اساس تبصره یاد شده و قانون مذکور صورت پذیرفت.
قانون برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳)	فصل سوم: مواد ۲۷-۹	<ul style="list-style-type: none"> - تبیین اهداف و الزامات واگذاری‌ها - تبیین دامنه شمول واگذاری‌ها - شناسایی هیأت واگذاری به‌عنوان مقام سیاستگذار در واگذاری‌ها - تأسیس سازمان خصوصی‌سازی به‌عنوان نهاد مجری در واگذاری‌ها - شناسایی هیأت داوری و بیمه مسئولیت مجریان امر واگذاری - معرفی روش‌های جدیدی از واگذاری‌ها همچون مقررات‌زدایی، واگذاری‌های مدیریت، تجزیه، انحلال و ادغام شرکت‌ها در کنار روش واگذاری مالکیت شرکت‌ها - مجاز دانستن واگذاری برخی از مصادیق اصل ۴۴ همچون بیمه‌های تجاری - ارائه راهکار و چارچوب جهت ساماندهی شرکت‌ها - تهیه دستورالعمل تخفیف و نحوه انتقال سهام عدالت - الزام دولت به پیش‌بینی شرایط پیشگیری از ایجاد تمرکز، اعمال بروز قدرت و انحصار - الزام به گزارش مستمر وزیر امور اقتصادی و دارایی در خصوص انطباق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی پیوست (۳) قانون بودجه سنواتی به کمیسیون‌های برنامه و محاسبات و اقتصادی - ایجاد شرایط رقابتی در بازارهای داخلی و خارجی - رشد بهره‌وری عوامل تولید - توجه به ظرفیت‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی - گسترش مالکیت - ارتقاء کارایی بنگاه‌های اقتصادی - کاستن از بار مالی دولت - افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی - افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی
قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۹)	مواد ۶ الی ۹ و مواد ۱۶، ۲۱، ۲۸، ۱۰۲، ۱۳۶، ۱۴۵، ۱۴۸ و ۱۶۰	
قانون برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۱۳۹۵)	مواد ۶۱، ۷۴، ۱۰۰، ۱۰۵، ۱۹۴ و ۲۲۴	
سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور	-	
ابلاغیه سیاست‌های کلی اصل ۴۴	بندهای "الف"، "ج"، "د" و "ه"	

<p>- ایجاد فضا و بستر لازم برای حضور بخش خصوصی</p> <p>- ایجاد فضای شفاف و رقابتی</p> <p>- ایجاد فضای کسب و کار مناسب</p> <p>- توانمندسازی بخش خصوصی</p> <p>- واگذاری تصدی های دولتی به بخش خصوصی</p>	<p>مواد ۴۲-۱ و مواد ۹۲-۸۵</p>	<p>قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی</p>
<p>رد دیون دولت به بانک ها</p> <p>رد دیون دولت به بنیاد شهید</p> <p>رد دیون دولت به پیمانکاران</p> <p>رد دیون دولت به سازمان ها و نهادهای بستناکار</p> <p>- فروش شرکت های گروه ۱ و ۲ و واریز منابع حاصل از آن به حساب خزانه (درآمد عمومی)</p> <p>رد دیون دولت به بانک ها</p> <p>رد دیون دولت به پیمانکاران</p> <p>تهاتر دیون دولت با طلب آن</p>	<p>جزء ص بند ۳</p> <p>جزء ط بند ۷</p> <p>جزء (الف-۳) بند ۸</p> <p>جزء ج بند ۸</p> <p>جزء د بند ۸</p> <p>بند ۳۱</p> <p>بندهای ۳۳ و ۳۵</p> <p>بند ۳۶</p> <p>بندهای ۴۵-۴۰، ماده ۷۱ و ماده ۸۲</p>	<p>قانون بودجه سال ۱۳۸۹</p> <p>قانون بودجه سال ۱۳۹۰</p>
<p>الزامات، چارچوب و نظارت بر واگذاری ها</p> <p>تهاتر بدهی های وزارتخانه های نفت، نیرو، راه و شهرسازی و صنعت، معدن و تجارت به اشخاص حقیقی و حقوقی طلبکار</p> <p>فروش سهام و دارایی ها و واریز منابع حاصله به خزانه و یا واگذاری آنها به دستگاه های طلبکار</p> <p>فروش سهام و دارایی ها و واریز منابع حاصله به ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ به منظور مصرف در موارد مندرج در جدول (۱۹) تصمیمات این شورا در چارچوب بندهای زیر اتخاذ می شود:</p> <p>- نظارت بر فرایند اجراء قوانین و مقررات مرتبط با سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی</p> <p>- سازماندهی فعالیتهای فرهنگی- تبلیغاتی برای اجراء سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی</p> <p>- تصویب برخی آیین نامه ها، دستورالعمل ها، نظام نامه ها و شاخص های اجرایی برای تحقق اهداف واگذاری ها</p> <p>- ایجاد هماهنگی بین دستگاه های اجرایی در اجراء سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی</p> <p>تصمیمات این هیأت در چارچوب بندهای زیر اتخاذ می شود:</p> <p>- هماهنگی در اجراء قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی</p> <p>- اجراء برنامه ها و خط مشی های کلی واگذاری و تعیین تکلیف بنگاه های مشمول واگذاری</p> <p>- تهیه و تصویب فهرست هر یک از موارد قابل واگذاری</p> <p>- تصویب برخی آیین نامه ها، نظام نامه ها و دستورالعمل ها</p>	<p>بند ۸-۷</p> <p>بند ۲۴</p> <p>بند ۲۷</p> <p>شورای مذکور به موجب مواد ۴۱ و ۴۲ قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تشکیل شده است.</p> <p>هیأت مذکور به موجب مواد ۱۳ و ۱۴ قانون برنامه سوم توسعه و مواد (۳۸) تا (۴۰) قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی تشکیل شده؛ و تا کنون بیش از ۲۶۰ جلسه تشکیل داده است.</p>	<p>قانون بودجه سال ۱۳۹۱</p> <p>قانون بودجه سال ۱۳۹۲</p> <p>مصوبات شورای عالی اصل ۴۴ قانون اساسی</p> <p>مصوبات هیأت واگذاری</p>

مأخذ: نتایج تحقیق.

همانطور که در جدول (۱) نیز مشاهده می‌شود، اجرای سیاست خصوصی‌سازی از سال ۱۳۶۸ تاکنون به اشکال مختلف در مجموعه قوانین و مقررات کشور مطرح می‌باشد. در یک نگاه کلی، می‌توان دوره (۱۳۹۲-۱۳۶۸) را از منظر مبانی حقوقی اجرای سیاست واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به دو مقطع زمانی دوره پیش از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و دوره پس از ابلاغ سیاست‌های مذکور تقسیم‌بندی نمود. دلیل این تقسیم‌بندی، آثار و تبعات مثبت و بسترسازی مناسبی است که پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی برای فرایند واگذاری سهام شرکت‌های دولتی فراهم شده است. تا پیش از این، اگرچه می‌توان در قوانین و مقررات موجود در کشور همواره جایگاهی برای پیگیری واگذاری‌ها پیدا نمود، اما این جایگاه از شرایط لازم و کافی برای تسریع واگذاری‌ها برخوردار نبوده است؛ اما با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در سال ۱۳۸۴ و قانون اجرای سیاست‌های یاد شده در سال ۱۳۸۷ و متعاقب آن تهیه و تصویب دستورالعمل‌ها و ضوابط اجرایی این قانون می‌توان گفت شرایط لازم و بستر مناسب برای واگذاری‌ها فراهم گردید. روند واگذاری‌ها در جدول (۲) به‌خوبی این موضوع را تأیید می‌کند.

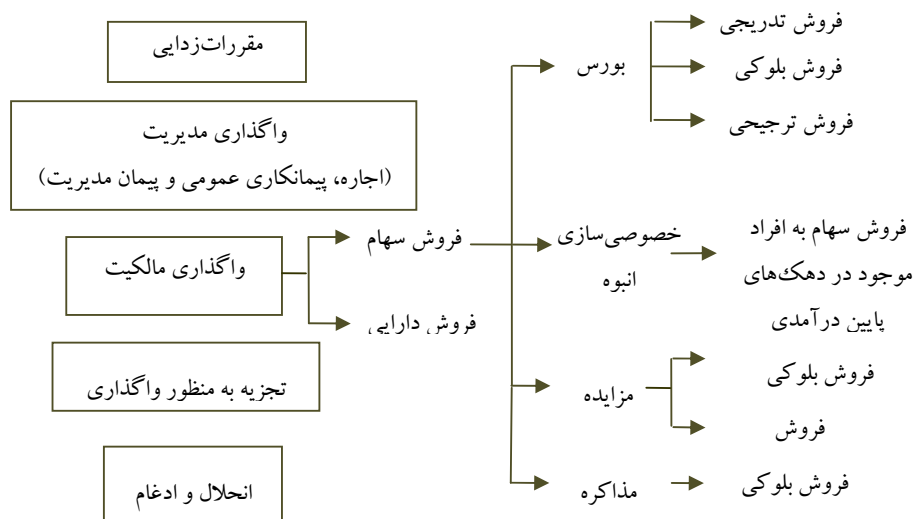
۳. اهداف خصوصی‌سازی در کشور

به‌طور کلی، اهداف خصوصی‌سازی با توجه به ویژگی‌های خاص هر کشور تعریف می‌گردند، بنابراین این اهداف در یک کشور نسبت به کشوری دیگر تا حدودی متفاوت می‌باشند. از جمله مهم‌ترین اهداف خصوصی‌سازی که در بسیاری از کشورها دنبال شده است می‌توان به افزایش درآمد دولت، ارتقاء کارایی اقتصادی، کاهش دخالت دولت در اقتصاد، گسترش پایه‌های مالکیت سهام، فراهم آوردن شرایط مناسب برای شکل‌گیری رقابت و مدیریت بنگاه‌های دولتی بر اساس نظم بازار اشاره نمود. علاوه بر اهداف فوق، در کشور ما اهداف خصوصی‌سازی بیشتر همان اهداف مطرح شده در سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری می‌باشد. این اهداف شامل شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی، گسترش مالکیت در سطح عمومی مردم به‌منظور تأمین عدالت اجتماعی، ارتقاء کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد ملی، افزایش سهم بخش‌های

خصوصی و تعاون در اقتصاد ملی، افزایش سطح عمومی اشتغال و تشویق اقشار مردم به پس انداز و سرمایه گذاری و بهبود در آمد خانوارها می باشد. در کنار اهداف مذکور، خصوصی سازی می تواند منجر به توانمندسازی بخش های خصوصی و تعاونی در اقتصاد کشور و حمایت از آنان جهت رقابت در بازارهای بین المللی گردد. علاوه بر این موارد آماده سازی بنگاه های داخلی جهت مواجهه هوشمندانه با قواعد تجارت جهانی و همچنین توسعه و ارتقاء استانداردهای ملی و انطباق نظام های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین المللی می تواند از دیگر نتایج مهم خصوصی سازی عنوان گردد.

۴. روش های خصوصی سازی در کشور

بر اساس ماده (۱۹) قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و آیین نامه اجرایی روش های واگذاری موضوع این ماده هیأت واگذاری مجاز است حسب شرایط متناسب با مفاد این ماده از تمام روش های ممکن برای واگذاری بنگاه ها و مالکیت (اجاره به شرط تملیک، فروش تمام یا بخشی از سهام و واگذاری اموال) و واگذاری مدیریت (اجاره، پیمانکاری عمومی و پیمان مدیریت)، تجزیه، واگذاری، انحلال و ادغام شرکت ها حسب مورد استفاده نماید، اما در حال حاضر واگذاری شرکت ها در کشور عمدتاً به صورت واگذاری مالکیت از طریق فروش کل سهام یا بخشی از سهام شرکت های دولتی و وابسته به دولت به بخش های غیردولتی از روش های بورس، فرابورس، مزایده و مذاکره و به یکی از سه طریق تدریجی، بلوکی و ترجیحی انجام می شود. نمودار (۱) به صورت خلاصه روش های واگذاری سهام در کشور را ترسیم کرده است.

نمودار ۱. روش‌های واگذاری

۵. عملکرد برنامه خصوصی سازی در کشور

در واقع، ابلاغیه مقام معظم رهبری پیرامون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در سال ۱۳۸۴ و تصویب قانون اجرای سیاست‌های مذکور در سال ۱۳۸۷ باعث شد تا خصوصی سازی که پیش از این به صورت غیر منسجم و ناهماهنگ توسط بسیاری از دستگاه‌ها صورت می‌پذیرفت به صورت فرایندی منسجم و یکپارچه با چارچوب و اهداف تعیین شده و با محوریت یک نهاد مشخص (سازمان خصوصی سازی) در دستور کار دولت قرار گیرد. سازمان خصوصی سازی به عنوان تنها مجری این برنامه با اهداف کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی، گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به منظور تأمین عدالت اجتماعی و ارتقاء کارایی بنگاه‌های اقتصادی برنامه‌هایی را ترسیم و به عرصه عمل گذارد و موجب شد تا خصوصی سازی به ویژه در سال‌های پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی با سیری فزاینده و عملکردی درخور توجه به پیش رود. مقایسه عملکرد سازمان خصوصی سازی در سال‌های پیش و پس از ابلاغ سیاست‌های یاد شده بیانگر این واقعیت است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

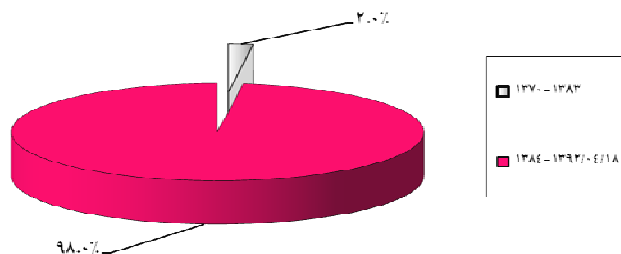
۱-۵. عملکرد سازمان خصوصی سازی در راستای واگذاری ها

جدول و نمودار (۲) عملکرد واگذاری سهام شرکت های مشمول واگذاری طی سال های (۱۳۹۲-۱۳۷۰) را نشان می دهد. همانطور که آمار و اطلاعات مندرج در این جدول و نمودار نشان می دهند طی دوره مورد بررسی در مجموع مبلغ ۱/۴۱۲/۲۲۵ میلیارد ریال از سهام شرکت های دولتی به بخش غیردولتی واگذار شده است. دوره مورد بررسی به دو مقطع پیش از سیاست های کلی اصل ۴۴ و پس از آن قابل تقسیم می باشد. در مجموع، مبلغ ۲۸/۴۶۹ میلیارد ریال معادل ۲ درصد از واگذاری ها مربوط به پیش از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ و مبلغ ۱/۳۸۳/۷۵۶ میلیارد ریال معادل ۹۸ درصد مربوط به پس از ابلاغ این سیاست ها است. مقایسه ارزش واگذاری ها در دوره های پیش و پس از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نشان دهنده رشد ۴/۹۰۱ درصدی است. دلیل عمده این رشد چشمگیر و فزاینده فراهم شدن بستر حذف قوانین و مقررات زائد و دست و پاگیر، گسترش دامنه خصوصی سازی و واگذاری ها از طریق ورود شرکت های اصل ۴۴ قانون اساسی به شرکت های مشمول واگذاری، یکپارچگی، شفافیت و تبیین الزامات واگذاری از طریق ابلاغ سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی و تدوین قانون مربوطه می باشد.

جدول ۲. ارزش مقایسه ای واگذاری سهام پیش و پس از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

عنوان	پیش از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (۱۳۷۰-۱۳۸۳)	پس از ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸)	جمع کل (میلیارد ریال)
ارزش سهام واگذار شده	۲۸/۴۶۹	۱/۳۸۳/۷۵۶	۱/۴۱۲/۲۲۵

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال های مختلف.

نمودار ۲. سهم ارزش واگذاری شرکت های دولتی طی دوره های (۱۳۷۰-۱۳۸۳) و (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸)

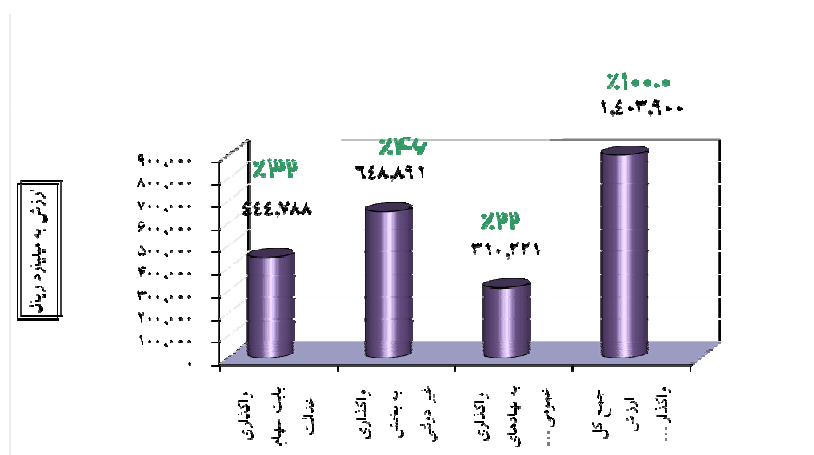
جدول و نمودار (۳) عملکرد واگذاری‌ها طی سال‌های^۱ (۱۳۸۰-۱۳۹۲/۴/۱۸) را به تفکیک خریداران (ارزش سهام واگذار شده به بخش غیردولتی، ارزش سهام واگذار شده به نهادهای عمومی غیردولتی بابت رد دیون دولت و ارزش سهام واگذار شده بابت طرح توزیع سهام عدالت) را نشان می‌دهد. در خصوص ارزش واگذاری‌ها بابت طرح توزیع سهام عدالت نیز لازم به ذکر است از آنجا که این طرح در راستای توسعه و گسترش مالکیت عمومی و به منظور تأمین عدالت اجتماعی و فقرزدایی، در سال ۱۳۸۵ و بر اساس آیین‌نامه اجرایی طرح توزیع سهام عدالت آغاز گردید، بنابراین عملکرد مربوط به این طرح در دوره مذکور قابل بررسی جداگانه است که در بخش‌های آتی به آن پرداخته می‌شود.

جدول ۳. عملکرد مقایسه‌ای ارزش واگذاری‌ها طی سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۲/۴/۱۸)

عنوان	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	جمع کل
انواع واگذاری	۲۰۷	۳۳۴۶۱	۹۸۱۲۶	۶۴۹۲	۱۶۶	۳۶۵۵	۴۵۰۱۸	۴۱۰۱۶	۱۱۹۹۲۲	۵۵۴۴۶	۴۷۰۴۲	۲۲۰۴۴	۲۱۸۵۶	۳۷۱۷۱۹
افراد حقیقی و حقوقی خصوصی														
پیمانکاران، مشاوران و بابت رد دیون دولت														
بانک‌ها، بابت رد دیون دولت														
جمع	۲۰۷	۳۳۴۶۱	۹۸۱۲۶	۶۴۹۲	۱۶۶	۳۶۵۵	۴۵۰۱۸	۴۱۰۱۶	۱۱۹۹۲۲	۵۵۴۴۶	۲۰۸۱۲۵۷	۹۵۶۲۰	۵۹۱۲۷	۶۶۸۸۹۱
ارزش موارده واگذاری														
واگذاری به نهادهای عمومی غیردولتی، بابت رد دیون دولت	۱۷۴	۴												
واگذاری بابت سهام عدالت														
جمع کل	۲۰۷	۳۶۱۵	۹۸۳۰	۶۴۹۲	۱۶۶	۲۵۳۹۰	۲۴۹۹۳۷	۷۲۲۵۶	۲۸۱۹۹۸	۵۵۴۴۶	۲۳۴۶۵۷	۲۵۲۴۸۴	۲۱۰۸۳۴	۱/۴۰۳/۹۰۰

* تفاوت میان جمع کل واگذاری‌ها در این جدول با عدد متناظر آن در جدول (۲) ناشی از واگذاری‌های صورت گرفته طی سال‌های (۱۳۷۹-۱۳۷۰) می‌باشد که در این جدول لحاظ نشده است.
 مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

۱. با توجه به اینکه عملاً فعالیت سازمان خصوصی‌سازی از سال ۱۳۸۰ در راستای قانون برنامه سوم توسعه آغاز شده است عملکرد خصوصی‌سازی از نظر ارزش واگذاری‌ها از این سال قابل ارائه می‌باشد.

نمودار ۳. ارزش واگذاری‌ها طی سال‌های (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸) به تفکیک نوع واگذاری

باتوجه به آمار و اطلاعات مندرج در جدول و نمودار (۳) حدود ۴۶ درصد از ارزش واگذاری‌ها طی سال‌های (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸) به بخش غیردولتی واگذار شده است. باتوجه به اختصاص ۳۲ درصد واگذاری‌ها به سهام عدالت که باعث سهامدار شدن حدود ۴۵ میلیون نفر از جمعیت کشور شده است می‌توان گفت در مجموع حدود ۷۸ درصد واگذاری‌ها به بخش غیردولتی انجام شده است. در جدول (۵) نیز ترکیب خریداران سهام شرکت‌های دولتی به تفکیک سهام عدالت، افراد حقیقی و حقوقی بخش خصوصی، پیمانکاران، مشاوران، بانک‌ها و واگذاری به نهادهای عمومی غیردولتی بابت رد دیون دولت به تفکیک مشخص گردیده است. اطلاعات مندرج در جدول (۵) به صورتی دیگر و شاید دقیق‌تر حجم واگذاری‌ها را به تفکیک خریداران سهام نشان می‌دهد.

نکته قابل توجه این است که بجز سهام تخصیص یافته بابت سهام عدالت که در بازار و به صورت رقابتی عرضه نمی‌شود و به صورت مستقیم در اختیار پرتفوی سهام عدالت قرار می‌گیرد تمام واگذاری‌ها مطابق قانون ابتدا به صورت رقابتی عرضه می‌شوند و بخش خصوصی در صورت دارا بودن توان مالی و مدیریتی می‌تواند تمام این عرضه‌ها را جذب نماید. در این صورت منابع حاصل از این بخش از واگذاری‌ها بابت تسویه دیون دولت پرداخت می‌گردد و طلبکاران نیز رضایت بیشتری خواهند داشت، اما چنانچه شرکت‌های اختصاص یافته بابت رد دیون پس از چند بار عرضه رقابتی به فروش نرسند بر اساس قانون و مصوبه هیأت واگذاری می‌توان سهام شرکت‌های مذکور را

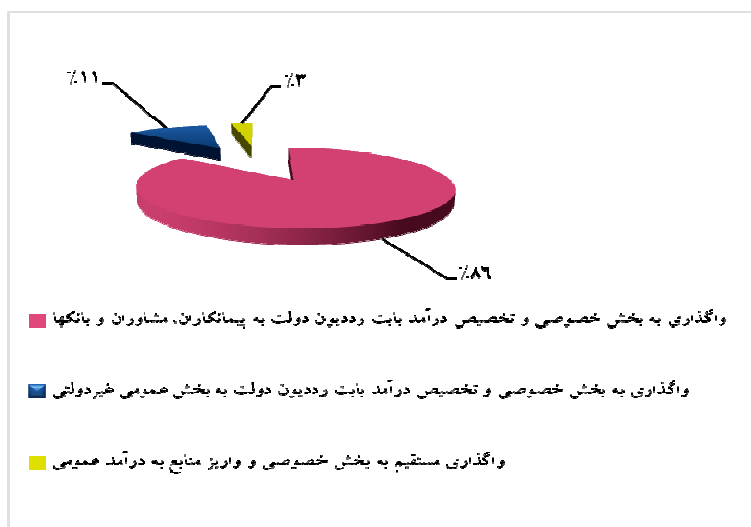
به صورت مستقیم به طلبکاران بابت تسویه دیون انتقال داد. بنابراین اطلاعات مندرج در جدول (۴) نشان می‌دهد که به طور کلی بخش غیردولتی چه سهمی از واگذاری‌ها را جذب نموده چه بخشی از واگذاری‌ها بابت رد دیون به طور مستقیم انتقال داده شده و چه بخشی در حال عملیات اجرایی است.

جدول ۴. ترکیب خریداران سهام شرکت های دولتی

(میلیارد ریال)

عنوان	جمع	مبلغ	شرح
سهام عدالت	۴۴۴/۷۸۸	۴۴۴/۷۸۸	واگذاری به مشمولین طرح سهام عدالت
واگذاری به افراد حقیقی و حقوقی بخش خصوصی	۳۷۱/۷۱۹	۳۷۱/۷۱۹	واگذاری به افراد حقیقی و حقوقی خصوصی
واگذاری به پیمانکاران، مشاوران و بانک ها	۲۷۷/۱۷۲	۴۹/۱۰۲	واگذاری به بخش خصوصی و تخصیص منابع حاصل بابت رد دیون
		۳۴/۱۱۲	انتقال اصل سهام بابت رد دیون در حال آماده سازی جهت انتقال منابع حاصل
واگذاری به نهادهای عمومی غیردولتی بابت رد دیون	۳۱۰/۲۲۱	۱۹۳/۹۵۸	یا اصل سهام بابت رد دیون
		۱۲/۱۵۹	واگذاری به بخش خصوصی و تخصیص منابع حاصل بابت رد دیون
جمع کل	۱/۴۰۳/۹۰۰	۱۵۵/۴۱۵	انتقال اصل سهام بابت رد دیون در حال آماده سازی جهت انتقال منابع حاصل
		۱۴۲/۶۴۷	یا اصل سهام بابت رد دیون
	۱/۴۰۳/۹۰۰	۱/۴۰۳/۹۰۰	

*اطلاعات مندرج در جدول نشان می‌دهد که بخشی از ۲۲ درصد واگذاری‌های انجام یافته به نهادهای عمومی غیردولتی بابت رد دیون نیز به بخش خصوصی واگذار شده است.
 مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال‌های مختلف.

نمودار ۴. ترکیب تخصیص منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت های دولتی به افراد حقیقی و حقوقی بخش خصوصی

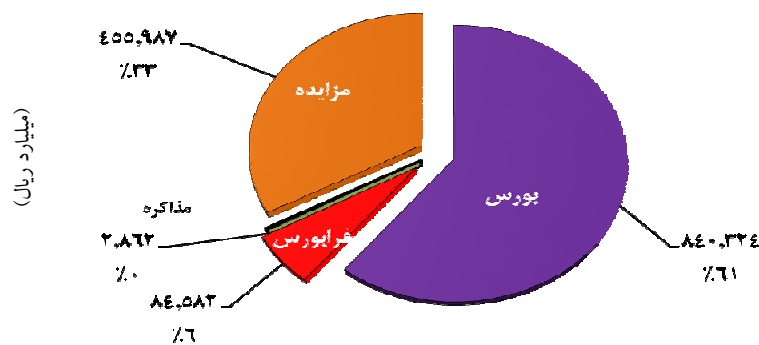
با توجه به جدول و نمودار (۴) مشخص می گردد علاوه بر واگذاری مستقیم سهام شرکت های دولتی به خریداران بخش خصوصی بخشی از رد دیون دولت به پیمانکاران، مشاوران، بانک ها و نهادهای عمومی غیر دولتی نیز از طریق فروش سهام به بخش خصوصی و تخصیص منابع ناشی از آن به افراد و نهادهای مذکور صورت گرفته است.

یکی دیگر از نکات بسیار مهم که می بایست مورد توجه قرار گیرد روش واگذاری سهام شرکت های دولتی در فرایند خصوصی سازی طی دوره مورد بررسی می باشد. جدول و نمودار (۵) حجم واگذاری ها را به تفکیک روش واگذاری نشان می دهند.

جدول ۵. آمار واگذاری سهام به تفکیک روش واگذاری (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸)

روش واگذاری سهام	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	جمع کل
ارزش فروش به میلیارد ریال	۴۵۳	۲۴۸۷۸	۱۶۲۳۹۹	۵۲۲۲۲	۲۵۰۱۱۷	۱۸۶۲۷	۱۱۰۱۷۴	۳۶۳۱۳	۱۸۵۱۳۱	
درصد از کل واگذاری‌ها	۰/۰	۱۷	۱۱/۴	۳۷	۲۰/۴	۱۳	۷/۷	۲/۶	۱۳/۰	۶۰/۸۳
ارزش فروش به میلیارد ریال	۳۱۱	۸۷۵۳۸	۲۰۰۳۴	۲۹۰۶۷	۲۶۶۶۷	۹۶۰۵۹	۱۸۳۸۷۱	۱۱۸۳۷	۴۵۵۹۸۷	
درصد از کل واگذاری‌ها	۰/۰	۶۱	۱/۴	۱۹	۲۰	۱/۹	۶/۷	۱۲/۹	۰/۸	۳۲/۹۵
ارزش فروش به میلیارد ریال	۷۶۴	۲۵۳۹۰	۲۴۹۹۳۷	۷۲۲۵۶	۲۸۱۹۹۸	۵۵۲۲۶	۳۳۶۶۵۷	۲۵۲۴۸۴	۱۳۸۳۷۵۶	
درصد از کل واگذاری‌ها	۰/۱	۱/۸	۱۷/۱	۵/۲	۲۰/۴	۴	۱۷	۱۸/۲	۱۵/۲	۱۰۰/۰

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

نمودار ۵. ارزش سهام واگذار شده طی سال‌های (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸) به تفکیک روش واگذاری

اطلاعات مندرج در جدول و نمودار (۵) حاکی از آن است که حدود ۶۷ درصد از ارزش واگذاری‌ها طی سال‌های (۱۳۹۲/۴/۱۸-۱۳۸۴) به روش بورس یا فرابورس انجام شده است که نشان‌دهنده انجام اقدامات گسترده جهت واگذاری شرکت‌های دولتی در شرایط رقابتی می‌باشد. بدیهی است واگذاری شرکت‌های مذکور از طریق بازار سرمایه از یک سو منجر به توسعه این بازار شده و از سوی دیگر باعث گسترش فرهنگ سهامداری میان آحاد جامعه می‌گردد. علاوه بر این، باعث خواهد شد که منافع حاصل از خصوصی سازی شرکت‌های دولتی میان بخش وسیع تری از جامعه توزیع شود. مهمتر از تمام این نکات فضای شفاف و رقابتی و امکان حضور تمام فعالان اقتصادی در این واگذاری‌ها می‌باشد.

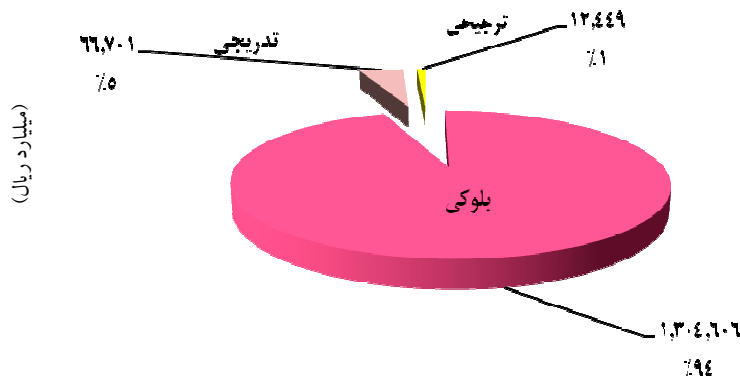
از سوی دیگر، سهم بالای واگذاری‌ها از طریق بازار سرمایه نشان‌دهنده این موضوع است که سازمان خصوصی سازی نقشی در تعیین اینکه چه اشخاص یا نهادهایی اقدام به خرید سهام شرکت‌های مشمول واگذاری نمایند ندارد. بدیهی است به محض پذیرش یک شرکت در بازار بورس یا فرابورس واگذاری سهام آن شرکت تابع قوانین و مقررات حاکم بر بازارهای مزبور شده و سازمان خصوصی سازی نقشی در تعیین خریدار سهام شرکت‌های مزبور (اعم از اشخاص خصوصی یا شرکت‌های وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی) ندارد.

همانطور که جدول و نمودار (۶) نشان می‌دهد از ۱/۳۸۳/۷۵۶ میلیارد ریال سهام واگذار شده طی بازه زمانی مورد بررسی ۹۴/۳ درصد واگذاری‌ها به صورت بلوکی انجام پذیرفته است ۴/۸ درصد از واگذاری‌ها به صورت عرضه‌های تدریجی و روزانه در بازار سرمایه و ۰/۹ درصد به صورت سهام ترجیحی بوده است.

جدول ۶. آمار واگذاری سهام به تفکیک نوع واگذاری (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۰۴/۱۸)

واگذاری به تفکیک حجم واگذاری سهام	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	جمع کل
ارزش فروش به میلیاردریال	۴۲۶	۳۳۰۰۰۵	۲۴۳/۱۹۲	۶۱/۶۸۳	۲۷۵/۲۵۶	۵۱/۱۰۰	۳۳۲/۳۳۸	۲۲۹/۶۶۵	۱۷۷/۱۰۰	۱۳۰۴/۶۰۶
درصد از کل واگذاری‌ها	۰	۱۷	۱۷/۶	۴/۵	۱۹/۹	۳/۷	۱۶/۹	۱۶/۶	۱۳/۵	۹۴/۳
ارزش فروش به میلیاردریال	۳۸	۲/۲۵۰	۴/۵۶۸	۶/۵۱۱	۳/۸۵۹	۲/۵۴۴	۱/۲۶۸	۲۱/۵۸۹	۳۳/۶۹۳	۶۶/۷۰۱
درصد از کل واگذاری‌ها	۰	۰/۲	۰/۳	۰/۵	۰/۳	۰/۲	۰/۱	۱/۶	۱۷	۴/۸
ارزش فروش به میلیاردریال	۲۰	۰	۲/۱۷۷	۴/۰۶۲	۲/۸۸۳	۱/۷۹۱	۱۵۰	۱/۲۸۹	۴۱	۱۲/۴۴۹
درصد از کل واگذاری‌ها	۰	۰	۰/۲	۰/۳	۰/۲	۰/۱	۰	۰/۱	۰	۰/۹
ارزش فروش به میلیاردریال	۷۶۴	۲۵/۳۹۰	۲۴۹/۹۳۷	۷۲/۲۵۶	۲۸۱/۹۹۸	۵۵/۴۴۶	۳۴۴/۶۵۷	۲۵۲/۴۸۴	۲۱۰/۸۳۴	۱۲۸۲/۷۵۶
درصد از کل واگذاری‌ها	۰/۱	۱/۸	۱/۸۱	۵/۲	۲۰/۴	۴	۱۷	۱/۲	۱۵/۲	۱۰۰

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

نمودار ۶. ارزش سهام واگذار شده طی سال‌های (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸) به تفکیک نوع واگذاری

ابلاغ بند "ج" سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در نیمه نخست سال ۱۳۸۵ نقطه تحولی در فرایند خصوصی سازی می‌باشد. بر اساس این ابلاغیه ۸۰ درصد از ارزش مجموع سهام بنگاه‌های دولتی از هر فعالیت مشمول مفاد صدر اصل ۴۴ قانون اساسی که تا آن تاریخ ۱۰۰ درصد دولتی بوده و قابلیت واگذاری نداشته‌اند (با رعایت برخی از استثناءها) قابلیت واگذاری یافتند شرکت‌های بزرگی از جمله صنایع پالایش و پخش، مخابرات، معادن و صنایع مادر و غیره.

همچنین، ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی شرکت‌های قابل واگذاری را طبقه‌بندی نموده است. بر این اساس، گروه یک این ماده شرکت‌هایی می‌باشند که تا قبل از ابلاغ بند "ج" سیاست‌ها بر اساس قانون برنامه‌های سوم و چهارم توسعه قابلیت واگذاری داشته‌اند و بر اساس قانون یاد شده می‌بایست تا پایان برنامه چهارم توسعه به‌طور کامل واگذار گردند (شرکت‌های خارج از صدر اصل ۴۴ قانون اساسی) و گروه دو این ماده اشاره به شرکت‌هایی دارد که با توجه به ابلاغ بند "ج" سیاست‌ها مجوز واگذاری یافته‌اند (شرکت‌های صدر اصل "۴۴" قانون اساسی) که آنها نیز بر اساس قانون مزبور می‌بایست تا پایان سال ۱۳۹۳ واگذار گردند.

بر اساس این تفکیک از ۱/۳۸۳/۷۵۶ میلیارد ریال سهام واگذار شده طی دوره (۱۳۹۲-۱۳۸۴) ۶۷/۱ درصد واگذاری‌ها مربوط به واگذاری شرکت‌ها و بنگاه‌های متعلق به گروه دو قانون بوده است و ۳۲/۹ درصد دیگر مربوط به شرکت‌ها و بنگاه‌های گروه یک ماده (۲) قانون بوده است. جدول و نمودار (۷) بیانگر این امر است.

لازم به ذکر است علیرغم تعداد زیاد شرکت‌های گروه یک ارزش سهام و دارایی‌های این شرکت‌ها بسیار کمتر از شرکت‌های گروه دو می‌باشد، بنابراین مقایسه واگذاری‌ها از لحاظ تعداد شرکت‌های گروه‌های یک و دو مقایسه چندان مناسبی نمی‌باشد.

جدول ۷. آمار واگذاری سهام به تفکیک طبقه‌بندی قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ (۱۳۹۲/۰۴/۱۸ - ۱۳۸۴)

شمول اصل ۴۴	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	جمع کل
ارزش	۷۶۴	۶/۶۲۶	۹۵/۳۵۶	۳۸/۱۴۵	۴۴/۸۳۴	۵۴/۰۴۳	۵۳/۰۸۲	۱۵۳/۴۵۰	۹/۱۹۳	۴۵۵/۳۹۴
گروه ۱ فروش به ماده ۲ قانون	۰/۱	۰/۵	۶/۹	۲/۸	۳/۲	۳/۹	۳/۸	۱۱/۱	۰/۷	۳۲/۹
ارزش فروش به میلیارد ریال ماده ۲ قانون	۱۸۷۶۳	۱۵۴/۵۸۱	۳۴/۱۱۱	۲۳۷/۲۶۶	۱/۳۹۳	۱۸۱/۵۷۵	۹۹/۰۳۴	۲۰/۱/۶۴۱	۲۰/۱/۶۴۱	۹۲۸/۳۶۲
درصد از کل واگذاری‌ها	۱/۴	۱۱/۲	۲/۵	۱۷/۱	۰/۱	۱۳/۱	۷/۲	۱۴/۶	۶۷/۱	
ارزش فروش به میلیارد ریال	۷۶۴	۲۴۹/۹۳۷	۷۲/۲۵۶	۲۸۱/۹۹۸	۵۵/۴۳۶	۳۳۴/۶۵۷	۲۵۲/۴۸۴	۲۱۰/۸۳۴	۲۱۰/۸۳۴	۱/۳۸۳/۷۵۶
درصد از کل واگذاری‌ها	۰/۱	۱/۸	۱۸/۱	۵/۲	۲۰/۴	۴/۰	۱۷/۰	۱۸/۲	۱۵/۲	۱۰۰/۰

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

نمودار ۷. ارزش سهام واگذار شده طی سال‌های (۱۳۸۴-۱۳۹۲/۴/۱۸) به تفکیک طبقه‌بندی قانون سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی

نکته دیگر، تحقق اهداف درآمدی حاصل از واگذاری طی سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۲/۴/۱۸) می‌باشد. جدول و نمودار (۸) اهداف و عملکرد درآمدی حاصل از واگذاری‌ها را نشان می‌دهد. بررسی مقایسه‌ای درصد تحقق درآمد پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی در مقایسه با ارزش واریزی به خزانه طی سال‌های (۱۳۸۰-۱۳۹۲/۴/۱۸) نشان می‌دهد که درصد تحقق اهداف درآمدی نسبتاً در طول دوره مذکور از روند صعودی برخوردار بوده است. به‌ویژه در ۴ سال پایانی این دوره یعنی سال‌های (۱۳۸۹-۱۳۹۲) تحقق اهداف درآمدی به بالای ۸۰ درصد و به‌ویژه در سال ۱۳۹۰ به بیش از ۱۰۰ درصد رسیده است. در سه ماهه اول سال جاری نیز واریزی‌ها به حساب درآمد عمومی خزانه ۴۲/۵۱۰ میلیارد ریال بوده است که با توجه به هدف ۶۲/۰۰۰ میلیاردی قانون بودجه سال ۱۳۹۲ میزان تحقق هدف تعیین شده با توجه به تکلیف درآمدی تا تاریخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۸، ۲۷۴ درصد می‌باشد.

جدول ۸. تحقق اهداف درآمدی حاصل از واگذاری‌ها

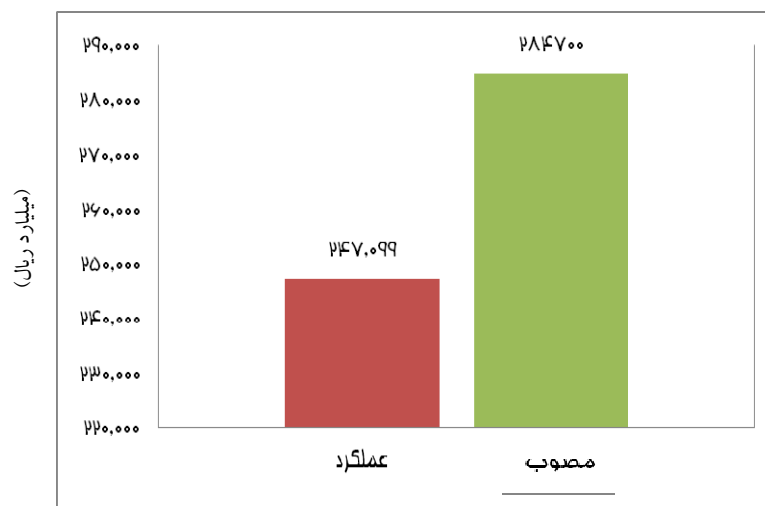
(میلیارد ریال)

عنوان	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	جمع کل
تحقق اهداف مصوب	۱/۲۰۰	۶/۰۰۰	۷/۰۰۰	۱۱/۰۰۰	۵/۰۰۰	۷/۴۰۰	۳۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰	۳۲/۱۰۰	۴۵/۰۰۰	۴۵/۰۰۰	۶۵/۰۰۰	۶۲/۰۰۰	۲۸۴/۷۰۰
درآمدهای عملکرد	۹۴	۱/۰۱۳	۲/۴۷۱	۲/۸۱۳	۱/۵۳۷	۱/۶۳۶	۶/۲۸۸	۱۵/۰۱۵	۱۹/۴۹۶	۳۷/۰۹۵	۵۳/۵۹۶	۶۲/۶۲۴	۴۲/۵۱۰	۲۴۷/۰۹۹
حاصل از واگذاری	۸ درصد	۱۷	۳۵	۲۶	۳۱	۲۲	۲۱	۵۰	۶۱	۸۵	۱۱۹	۹۶	۲۷۴	۸۶

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال‌های مختلف.

همچنین، با توجه به جدول (۸) در مجموع می‌توان گفت از میزان ۲۸۴/۷۰۰ میلیارد ریال اهداف درآمدی مصوب میزان ۲۴۷/۱۸۸ میلیارد ریال یعنی حدود ۸۶ درصد از آن طی دوره مورد بررسی محقق شده است. البته نکته بسیار مهم و اساسی که در این رابطه می‌بایست متذکر شد این است که هدف اصلی و اساسی در فرایند خصوصی سازی، افزایش کارایی و بهره‌وری شرکت‌های واگذار شده می‌باشد و اهداف درآمدی می‌بایست اهدافی جانبی باشد و هرگز نباید موجب گردد که مسئولین هدف اصلی را فراموش کنند. لازم به ذکر است بررسی‌های صورت پذیرفته در خصوص ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده نیز مؤید این نکته است که خصوصی سازی در کشور منجر به افزایش شاخص‌های اقتصادی و بهره‌وری در شرکت‌های واگذار شده گردیده است؛ به گونه‌ای که

در بررسی‌های انجام شده طی سال‌های (۱۳۸۷-۱۳۹۰) مشخص گردید بیش از ۷۴ درصد شرکت‌های واگذار شده طی سال‌های پس از واگذاری با افزایش شاخص‌های اقتصادی و بهره‌وری روبه‌رو بوده‌اند.

نمودار ۸. تحقق اهداف درآمدی حاصل از واگذاری

۲-۵. اقدامات صورت گرفته در راستای طرح توزیع سهام عدالت

۲-۵-۱. مقدمه

طرح توزیع سهام عدالت در راستای توسعه و گسترش مالکیت عمومی و به منظور تأمین عدالت اجتماعی و فقرزدایی در سال ۱۳۸۵ و براساس آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت آغاز گردید و پس از آن به‌عنوان یکی از موضوعات اساسی و مورد توجه در مواد (۳۸-۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به اجرا گذاشته شده است. در واقع، دولت در اجرای طرح یاد شده از یک سو بستر مناسبی برای ایجاد درآمد و ثروت برای اقشار ضعیف جامعه فراهم آورده و از سوی دیگر با واگذاری بنگاه‌های دولتی به بخش خصوصی گام مهمی در کوچک‌سازی دولت و کاهش هزینه‌های دولتی برداشته است. سازمان خصوصی‌سازی نیز که مسئولیت اجرای طرح مذکور را بر عهده داشته است اقدامات وسیع و گسترده‌ای را به منظور شناسایی مشمولان طرح، آماده‌سازی سهام قابل واگذاری، واگذاری سهام، انتقال سهام شرکت‌های مشمول واگذاری در قالب طرح مذکور به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی جهت واگذاری و

انتقال سهام به مشمولین طرح، توزیع سود سهام، فراهم نمودن تمهیدات لازم برای پذیرش شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی در بورس، فراهم‌سازی بستر ورود به بورس اغلب شرکت‌های واگذار شده در قالب طرح مذکور، افزایش تعداد شرکت‌های موجود در سبد سهام عدالت، تشکیل کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت و واریز سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر موجود در پورتفوی سهام عدالت به حساب خزانه به‌عمل آورده است. در این بخش از گزارش مستندات قانونی اجرای طرح و اهداف مترتب بر آن و همچنین خلاصه اقدامات انجام یافته در خصوص طرح مذکور ارائه می‌گردد.

۲-۲-۵. مستندات قانونی اجرای طرح توزیع سهام عدالت

از آغاز فرایند طرح توزیع سهام عدالت تاکنون مجموعه مقررات، مصوبات و اقداماتی که به‌عنوان بستر حقوقی و عملیاتی اجرای طرح تلقی می‌گردند شامل موارد زیر می‌باشند:

- بند "ج" سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مبنی بر توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی

- نامه ریاست محترم جمهوری مبنی بر توزیع سهام عدالت در سال ۱۳۸۴ و موافقت مقام معظم رهبری
- ماده (۶) قانون برنامه چهارم توسعه که به دولت اجازه می‌دهد از تمام روش‌های امکان‌پذیر به‌منظور واگذاری استفاده شود.

- ماده (۱۴) قانون برنامه سوم توسعه که حسب ماده (۹) قانون برنامه چهارم تنفیذ گردیده بود.

- فصل ششم (مواد ۳۸-۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

- مصوبات هیأت وزیران

- مصوبات شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

- مصوبات ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت شامل ۴۱ مورد مصوبه

۳-۳-۵. اهداف اجرای طرح توزیع سهام عدالت

از جمله اهداف طرح توزیع سهام عدالت می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- افزایش ثروت و ایجاد درآمد دائمی برای خانوارهای نیازمند با حفظ و تکریم شخصیت

انسانی آنان

- تسریع در روند خصوصی سازی از طریق واگذاری گسترده سهام شرکت‌های دولتی
- گسترش بازار سرمایه و ارتقاء فرهنگ سهامداری
- استفاده از روش‌های سالمتر و شفافتر جهت واگذاری سهام شرکت‌ها
- متکی به خود نمودن خانوارهای نیازمند و کاهش تعهدات مستقیم دولت و نهادهای حمایتی
- کاهش اندازه بخش دولتی و انتقال تصدی‌ها به عموم مردم
- گسترش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور

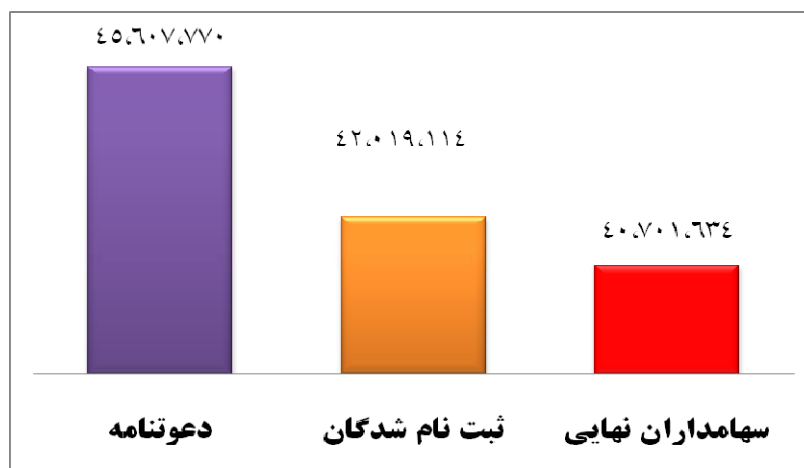
۵-۲-۴. شناسایی مشمولین سهام عدالت

با توجه به تبصره "۳" ماده (۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی موضوع تکلیف وزارت امور اقتصادی و دارایی برای شناسایی افراد مشمول طرح توزیع سهام عدالت با ساز و کارهای علمی و دقیق با همکاری وزارت رفاه و تأمین اجتماعی و فراهم آوردن شرایط واگذاری سهام به مشمولان و با عنایت به ابلاغ دستورالعمل مربوطه در سال ۱۳۸۹ توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی برای تسهیل در اجرای حکم این تبصره و به منظور شناسایی اقشاری که تاکنون مشمول طرح توزیع سهام عدالت نبوده‌اند در حال حاضر فرایند شناسایی ۶ دهک پایین درآمدی جامعه به اتمام رسیده و در ۱۸ مرحله و به منظور شناسایی ۴۵/۶۰۷/۷۷۰ نفر از مشمولان سهام عدالت مورد اجرا قرار گرفته و برای این تعداد دعوتنامه صادر و توزیع شده است. از تعداد مذکور ۴۲/۰۱۹/۱۱۴ نفر ثبت نام شده‌اند و ۴۰/۷۰۱/۶۳۴ نفر سهامدار قطعی شده‌اند. جدول و نمودار (۹) آخرین وضعیت ثبت نام مشمولین سهام عدالت را به نمایش گذارده است.

جدول ۹. وضعیت ثبت نام مشمولین تا تاریخ ۱۳۹۲/۰۴/۱۸

مرحله اقدام	بخش	سال اقدام	مشمولان	تعداد ثبت نام شده
اول	اول	۱۳۸۵	مشمولان طرح شهید رجایی، مددجویان کمیته امداد و	۴/۵۲۹/۴۶۳
	تکمیلی	۱۳۸۷	بهزیستی، رزمندگان فاقد شغل	۳/۰۹۶/۹۶۴
دوم	اول	۱۳۸۶	روستاییان و عشایر فاقد شغل و کم درآمد	۵/۵۴۹/۱۰۶
	تکمیلی	۱۳۸۷	کلیه روستاییان و عشایر	۱۱/۲۱۶/۵۳۳
سوم	اول	۱۳۸۶	شاغلین دستگاه‌های اجرایی، بازنشستگان کشوری، لشگری،	۱۲/۳۳۶/۶۴۷
	تکمیلی	(۱۳۸۷-۱۳۸۸)	تأمین اجتماعی و کارکنان شاغل شهرداری‌ها	۱/۳۶۷/۵۲۴
چهارم	-	۱۳۸۷	ایثارگران: والدین، فرزندان و همسر شهید، جانبازان و آزادگان	۱/۲۷۱/۲۲۰
		۱۳۸۷	زنان کارگر سرپرست خانوار (مشمول قانون کار)	۶/۶۸۹
سایر		۱۳۸۷	خدام مساجد، حسینیه‌ها و امام زاده‌ها	۳۰/۶۹۷
		۱۳۸۷	طلاب حوزه‌های علمیه سراسر کشور	۱۷۴/۷۲۵
گروه‌ها		۱۳۸۷	بیماران خاص (هموفیلی، ام اس، تالاسمی و دیالیزی)	۱۱/۵۷۴
		۱۳۸۷	کارکنان ستادهای نماز جمعه	۷/۱۰۸
		۱۳۸۷	خبیرنگاران	۸/۱۹۸
		(۱۳۸۹-۱۳۸۷)	کارکنان نهادهای دست‌اندر کار امرشناسایی و واگذاری	
			سهام عدالت	
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	قالیافان	
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	فعالان قرآنی	
گروه‌های عمومی		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	مددجویان تحت پوشش مراکز مراقبت از زندانیان آزادشده	۲/۳۲۱/۶۳۳
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	زنان سرپرست خانوار بی‌بضاعت	
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	مددجویان و کارکنان مؤسسات خیریه	
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	تاکسیرانان و اتوبوس‌رانان شهری	
		(۱۳۸۸-۱۳۹۰)	افراد کم درآمدی که در مراحل قبلی مشمول نشده‌اند از جمله خوداظهاران و درخواست‌های مردمی	
			جمع کل	۴۲/۰۱۹/۱۴۴

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال‌های مختلف.

نمودار ۹. آخرین وضعیت مشمولین سهام عدالت

۵-۲-۵. واگذاری سهام عدالت به کارگران فصلی و ساختمانی

جدول (۹) شامل شناسایی و ثبت نام مشمولین مراحل اول تا ۱۸ می شود و دربرگیرنده کارگران فصلی و ساختمانی که مشمول مرحله ۱۹ طرح توزیع سهام عدالت هستند، نمی باشد. در این بخش اقدامات صورت گرفته جهت اعطای سهام عدالت به افراد مذکور ارائه گردیده است. آغاز شناسایی و ثبت نام کارگران فصلی و ساختمانی با مسئولیت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال ۱۳۸۹ آغاز گردید. پس از بررسی و پالایش آمار و اطلاعات دریافتی از وزارت مذکور در نهایت تعداد ۲/۳۰۰/۰۰۰ خانوار تأیید و واجد شرایط دریافت سهام عدالت شناخته شد. بنابراین توزیع این سهام در آخرین مرحله (۱۹) بین کارگران فصلی و ساختمانی با ارسال ۲/۳۰۰/۰۰۰ فرم اولیه جمع آوری اطلاعات خانوار سهام عدالت تا دهه فجر سال ۱۳۹۱ دریافت ۱/۵۴۳/۵۸۳ فرم تکمیل شده از ۲۷ استان و صدور و ارسال ۴۶۰/۰۰۰ دعوتنامه بین ۹ استان (تاکنون) در حال انجام می باشد.

نمودار ۱۰. وضعیت ظرفیت مورد نیاز جهت اعطای سهام عدالت به کارگران فصلی و ساختمانی

۵-۲-۶. شرکت های واگذار شده در راستای طرح توزیع سهام عدالت سهام تخصیص داده شده دولت در قالب طرح توزیع سهام عدالت از بین شرکت های سودده دولتی انتخاب شده است و انتخاب سبد سهام بر اساس مدل های علمی روز و تئوری های جدید تشکیل پرتفوی سهام در بازارهای سرمایه صورت گرفته است. به طوری که تاکنون درصدی از سهام ۶۲ شرکت فعال در ۸ صنعت مهم و راهبردی کشور به طرح توزیع سهام عدالت به ارزشی معادل ۴۴۴/۷۸۸ میلیارد ریال و به منظور بهرمندی حدود ۴۵ میلیون نفر از مشمولان سهام عدالت اختصاص داده شده است که از تعداد شرکت های یاد شده ارزش ۴۷ شرکت قطعی شده و ۱۵ شرکت برآوردی و در حال قطعی شدن می باشد. خلاصه آخرین وضعیت پرتفوی کامل سهام عدالت به شرح جدول (۱۰) می باشد:

جدول ۱۰. آخرین وضعیت پرتفوی سبد سهام عدالت

وضعیت	تعداد شرکت	ارزش (میلیارد ریال)
قطعی شده	۴۷	۲۶۵/۷۵۰
برآوردی	۱۵	۱۷۹/۰۳۸
جمع	۶۲	۴۴۴/۷۸۸

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال های مختلف.

همچنین فهرست ۶۲ شرکت سبد سهام عدالت به شرح جدول (۱۱) است:

جدول ۱۱. فهرست شرکت‌های واگذار شده در قالب طرح توزیع سهام عدالت

نام شرکت	درصد واگذاری	تعداد سهام تخصیص یافته
آلومینیوم ایران- ایرالکو	۳۰	۴۹/۵۰۰/۰۰۰
ایران خودرو	۱	۶۳/۰۰۰/۰۰۰
بانک تجارت	۴۰	۴/۱۷۴/۹۵۳/۶۰۰
بانک صادرات ایران	۴۰	۶/۷۲۱/۲۰۰/۰۰۰
بانک ملت	۳۰	۳/۹۳۰/۰۰۰/۰۰۰
پارس سوییج	۴۶	۶۵/۹۷۷/۱۲۸
پالایش نفت بندر عباس	۴۰	۵/۵۲۰/۰۰۰/۰۰۰
پالایش نفت تهران	۹۰	۵۵/۰۹۸/۰۰۰
پالایش نفت شیراز	۴۰	۴۱۱/۰۱۹/۴۴۰
پالایش نفت اصفهان	۴۰	۱/۶۶۴/۹۰۳/۲۴۰
پالایش نفت تبریز	۴۰	۷۷۶/۸۴۲/۲۰۰
پتروشیمی مارون	۳۰	۱/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰
پست بانک	۲۵	۱۴۰/۲۸۵/۷۵۰
چادرملو	۲۱	۴۱۴/۱۰۰/۰۰۰
حمل و نقل پتروشیمی	۲۹	۲/۳۲۰/۰۰۰
سایا	۱	۸۹/۶۱۵/۱۱۲
سرمایه‌گذاری توسعه صنعتی ایران	۲۳	۱۷۶/۳۶۰/۳۸۵
سرمایه‌گذاری رنا	۵	۷۲/۰۰۰/۰۰۰
سیمان داراب	۵۰	۱۲۴/۸۰۳/۰۰۰
سیمان دشتستان	۳۴	۱۰۱/۹۹۹/۹۸۰
فولاد آلیاژی ایران	۳۹	۴۳۰/۶۰۰/۱۴۷
فولاد خوزستان	۳۰	۶۵۷/۶۰۰/۰۰۰
فولاد مبارکه اصفهان	۳۰	۴/۷۷۰/۲۷۳/۰۶۷
کارخانجات مخابراتی ایران	۳۵	۲۱/۴۹۰/۰۰۰

ادامه جدول ۱۱.

۱/۹۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۴	کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران
۹۵/۹۲۰/۰۰۰	۱۱	گل گهر
۹/۱۷۴/۷۳۱/۱۳۰	۲۰	مخابرات ایران
۲/۰۳۲/۸۴۱/۲۰۷	۲۶	مدیریت پروژه های نیروگاهی ایران- مینا
۲/۱۳۸/۰۹۶/۶۰۴	۳۷	ملی صنایع مس ایران
۴۱/۴۴۵/۰۰۰	۳۱	نیرو ترانس
۵۸/۰۱۱/۲۵۰	۵۵	بیجه دانا
۵۳/۹۵۱/۴۴۰	۴۰	پالایش نفت کرمانشاه
۴۵۷/۳۶۸/۶۴۰	۴۰	پالایش نفت لاوان
۴/۸۸۷/۴۸۰	۴۰	پایانه های صادراتی مواد نفتی
۱۲/۳۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی ارومیه
۳/۹۳۰/۹۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی بندر امام
۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی بوعلی سینا
۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی بیستون
۴۹۸/۲۰۰/۰۰۰	۱۰	پتروشیمی تبریز
۱۰۸/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی خوزستان
۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰	پتروشیمی شهید تندگویان
۷۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	پتروشیمی فجر
۷۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۵	پتروشیمی جم
۱/۵۶۲/۸۷۴/۰۰۰	۴۰	هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران
.	۴۰	توزیع گاز استانی
۱/۰۸۶/۲۵۰/۵۲۰	۹۵	تولید برق شیروان
۷۸۰/۰۰۰	۴۰	دخانیات ایران
۲۸۵/۹۶۹/۶۴۰	۴۹	ساختمان سد و تأسیسات آبیاری سایر
۱/۷۴۹/۶۵۰/۰۰۰	۵۰	سرمایه گذاری صنایع آب و برق صبا

ادامه جدول ۱۱.

۸/۵۷۹	۲۳	شهر صنعتی البرز
۱۸۵/۲۵۰	۲۹	شهر صنعتی رشت
۲۱/۳۷۵	۲۱	شهر صنعتی کاوه
۷/۷۲۲/۹۷۴	۹۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱
۲/۳۸۴/۷۳۳	۹۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۲
۲/۰۳۸	۹۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۳
۴۳۲/۷۲۵	۹۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۴
۲۱۹/۸۹۱	۹۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۵
۵۰/۴۴۶	۴۲	مشانیر
۱۳۵/۷۱۴/۲۹۰	۷	مگا موتور
۱۳/۸۲۲/۵۶۱	۳۰	ملی حفاری ایران
۱۲/۸۲۴/۰۰۰	۴۰	ملی پخش فرآورده‌های نفتی
۹/۹۱۵/۴۴۵/۵۷۶	۴۰	ملی صنایع پتروشیمی (هلدینگ خلیج فارس)

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

۵-۲-۷. توزیع سود سهام عدالت

فرایند توزیع سود سهام فرایندی پیچیده و زمان‌بر بوده است که پس از شناسایی مشمولان طرح بر اساس انطباق تعداد مشمولان ثبت‌نام شده و تعداد مشمولان ابلاغ شده در تمام استان‌های کشور قابلیت انجام یافت. لازم به توضیح است تا پایان سال ۱۳۸۹ تنها سود سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ سهام عدالت بین مشمولان توزیع شده است و سود سال‌های بعد به دلیل واریز سود به حساب خزانه دولت بابت اقساط تعیین شده بین هیچ‌یک از مشمولان مراحل مختلف طرح توزیع نشده است. در این راستا نحوه پرداخت سود سهام عدالت به مشمولان طرح توزیع سهام عدالت در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ از نظر تعداد افراد برخوردار و مبلغ قابل پرداخت به شرح جدول (۱۲) می‌باشد.

جدول ۱۲. نحوه پرداخت سود سهام عدالت به مشمولان طرح توزیع سهام عدالت در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ از لحاظ تعداد افراد برخوردار و مبلغ قابل پرداخت

(میلیارد ریال)

سال عملکرد	مرحله اقدام و جامعه هدف	تعداد مشمولین (نفر)	مبلغ قابل پرداخت
۱۳۸۵	مرحله اول (مددجویان نهادهای حمایتی) و مرحله دوم (روستاییان و عشایر)	-	۱/۷۳۹
	مرحله اول (مددجویان نهادهای حمایتی)	۴/۵۲۹/۴۶۳	۳/۴۷۷
	مرحله دوم (روستاییان و عشایر)	۵/۴۸۳/۲۵۰	۴/۱۵۲
۱۳۸۶	فرهنگیان	۳/۲۴۷/۴۷۲	۱/۲۷۵
	مرحله سوم (کارکنان شاغل و بازنشسته دولت)	۸۴۴/۹۲۷	۴۴۸
	بازنشستگان نیروهای مسلح	۳/۲۱۶/۹۹۲	۱/۲۶۶
	بازنشستگان کشوری و تامین اجتماعی	۲/۰۳۲/۳۳۸	۷۹۳
	کارکنان شاغل دستگاههای اجرایی	۱/۲۴۱/۷۴۸	۴۸۶
جمع	۲۰/۵۹۶/۱۹۰	۱۳/۶۳۵	

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال‌های مختلف.

لازم به ذکر است در خصوص نحوه دریافت مطالبات دولت بابت اقساط سهام عدالت به موجب ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت مطالبات مذکور می‌بایست از محل سود سالانه شرکت‌های واگذار شده تسویه شود. همچنین، مطابق تبصره (۱) ماده (۱۰۰) قانون برنامه پنجم توسعه پرداخت هرگونه سود سهام عدالت تا سقف اقساط سررسید شده ممنوع است. براین اساس و به منظور بازپرداخت مطالبات دولت بابت اقساط سهام واگذار شده، سود سهام عدالت مربوط به سال‌های مالی ۱۳۸۷ و پس از آن بین مشمولان سهام عدالت توزیع نشده است و تا زمان تسویه کامل مطالبات دولت و تا سقف اقساط سررسید شده سود سهام عدالت بابت مطالبات دولت به حساب خزانه واریز می‌گردد و سودی بین دارندگان سهام عدالت توزیع نخواهد شد.

جدول ۱۳. وضعیت سود سهام عدالت از سال ۱۳۸۵ تاکنون

(میلیارد ریال)

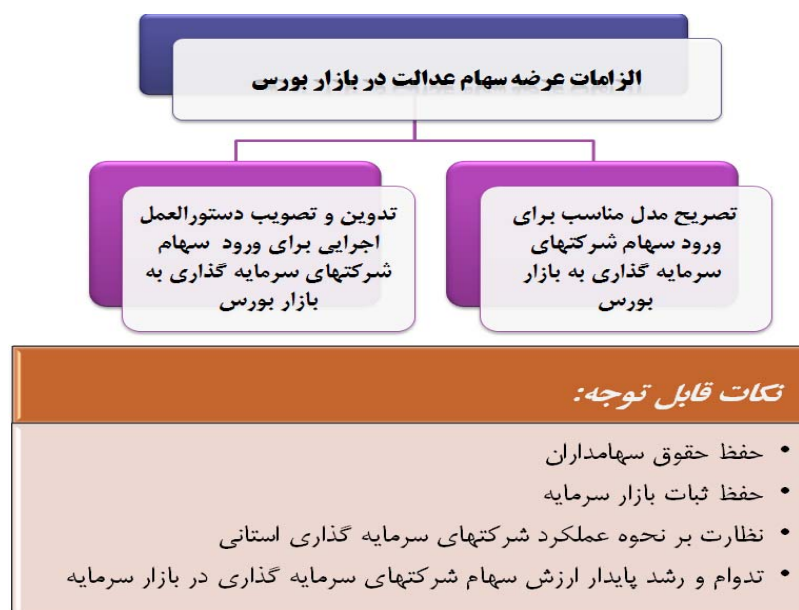
عملکرد سال مالی	میزان سود مصوب مجمع عمومی شرکتها	منابع					مصارف			اقساط قلیل پرداخت
		سود در یافتی از شرکتها	میزان افزایش سرمایه شرکتها	ملئنه طلب سوداز شرکتها	پرداختی به سازمان سهامی خصوصی سازی	پرداختی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و تعاونی‌های شهروستی	مبلغ واریزی به خزانه	مشمولین طرح	جمع مصارف	
۱۳۸۵	۳/۴۲۸	۳/۳۳۳	۸۰	۱۵	۰	۰	۰	۱/۷۳۹	۱/۷۳۹	۰
۱۳۸۶	۷۲۴/۱۶	۱۳/۷۰۹	۱/۰۴۹	۱/۹۶۵	۵۰	۴۸۴	۷۰۰	۱۳/۰۲۲	۱۱/۷۸۸	۱/۰۰۰
۱۳۸۷	۲۰/۱۵۱	۱۳/۸۶۲	۵۰۲	۵/۷۸۶	۵۰	۲۱۳	۳۰۰	۸۷۶	۳۱۳	۲/۰۰۰
۱۳۸۸	۱۵/۴۲۷	۹/۷۱۷	۵/۰۳۷	۶۷۴	۰	۱۶۶	۳/۰۱۱	۳/۱۷۷	۰	۱۱/۵۱۲
۱۳۸۹	۱۸/۶۵۷	۱۲/۳۹۴	۴/۱۳۵	۲/۱۲۸	۷/۵	۳۷۳	۴/۴۱۹	۴/۸۰۰	۰	۲۷/۴۹۳
۱۳۹۰	۲۳/۵۰۷	۱۵/۸۷۰	۳۰۳	۷/۳۳۳	۰	۴۰۹	۱۶/۳۷۳	۱۶/۸۸۲	۰	۲۷/۴۹۳
۱۳۹۱	۱۹/۹۰۵	۱/۱۹۹	۰	۱۸/۷۰۶	۰	۴۰۰	۲۴/۴۷۴	۲۴/۸۷۴	۰	۲۷/۴۹۳
۱۳۹۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷/۷۷۶	۷/۷۷۶	۰	۰
جمع	۱۱۷/۷۹۸	۷۰/۰۸۴	۱۱/۱۰۵	۳۶/۶۰۹	۱۰۷/۵	۲/۰۴۵	۵۷/۰۵۳	۱۳/۸۴۰	۷۳/۰۴۶	۹۶/۹۹۰

* باتوجه به سپرده‌گذاری بخشی از سود دریافتی از شرکت‌ها در بانک‌ها، طی فاصله زمانی دریافت این سودها و توزیع آن میان مشمولان، سود ناشی از سپرده‌گذاری دریافت و به عنوان اقساط واگذاری به حساب خزانه واریز شده است. این امر باعث بیشتر شدن میزان مصارف نسبت به منابع شده است. مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

۵-۲-۸. آزادسازی سهام عدالت

سازمان خصوصی‌سازی باتوجه به مفاد قانون نحوه‌ی اجرای ماده (۳۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۹/۰۵/۳۱ مجلس شورای اسلامی در طراحی مدل و تدوین دستورالعمل لازم برای آزادسازی سهام (بخشی که اقساط آن پرداخت شده است) و ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به فرابورس با دبیرخانه محترم شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی همکاری می‌نماید. در این راستا، پیش‌نویس دستورالعمل مربوطه تدوین شده و برای دبیرخانه یاد شده به منظور اقدام مقتضی و پیگیری لازم ارسال شده است.

- مراحل نهایی نمودن ورود شرکت های سرمایه گذاری استانی به فرابورس به شرح ذیل می باشد:
- اخذ مصوبه افزایش یک دهک (بندهای "الف" و "ب" ماده (۳۴) قانون اصل (۴۴)
 - نهایی شدن تعداد مضمولین سهام عدالت (با احتساب کارگران فصلی و ساختمانی)
 - نهایی شدن پرتفوی سهام عدالت
 - تعیین تکلیف تخفیف دو دهک (بند "الف" ماده (۳۴) قانون اصل (۴۴)
 - تخصیص نهایی پرتفوی به شرکت های سرمایه گذاری استانی
 - افزایش سرمایه شرکت های سرمایه گذاری استانی از محل سلب حق تقدم به نفع مضمولین
 - اخذ مصوبه هیأت محترم وزیران مبنی بر انتقال مطالبات به شرکت های سرمایه گذاری استانی
 - پذیرش شرکت های سرمایه گذاری استانی در فرابورس
 - آزادسازی بخشی از سهام و توثیق معادل مانده اقساط پرداخت نشده به نفع دولت (ماده ۳۷)
 - کشف قیمت سهام عدالت در بازار فرابورس ایران
- شایان ذکر است عرضه سهام عدالت در بازار بورس نیاز به تدوین الزاماتی دارد که به شرح نمودار (۱۱) خلاصه می گردد:

نمودار ۱۱. الزامات عرضه سهام عدالت در بازار بورس

۶. اهم موانع و مشکلات پیش روی برنامه خصوصی سازی در کشور

بدون شك اجرای برنامه خصوصی سازی در کشور ما همانند برنامه خصوصی سازی سایر کشورها با چالش‌ها و مشکلات خاصی روبرو بوده و هست. از جمله این مشکلات می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۶-۱. ساختار نامناسب شرکت‌های مشمول واگذاری

این مسئله بر هیچ کس پوشیده نیست که اغلب شرکت‌های دولتی دارای نیروی کار مازاد، تکنولوژی پایین و دارایی‌های مستهلک هستند و این امر لزوم انجام اصلاحات ساختاری برای آنها پیش از واگذاری را ضروری می‌سازد. در واقع، واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش‌های غیردولتی بدون انجام اصلاحات ساختاری لازم نمی‌تواند تضمین کننده موفقیت برنامه خصوصی سازی در کشور باشد. اصلاح ساختار شرکتها می‌تواند در ابعاد مالی، فنی، حقوقی، عملیاتی، مدیریتی و نیروی انسانی پس از اخذ مجوز هیأت واگذاری در چارچوب تصویب نامه ضوابط نحوه انجام اصلاح ساختار بنگاه‌ها صورت پذیرد، بنابراین یکی از مشکلات و چالش‌های اصلی برنامه خصوصی سازی در کشور عدم توجه به این مقوله و توجه و تأکید به برنامه زمانی و زمانبندی صورت گرفته در خصوص واگذاری شرکت‌ها و تحقق اهداف درآمدی است. به هر نحو ضروری است در کنار پرداختن به اهداف کمی در نظر گرفته شده در برنامه خصوصی سازی به مقوله اصلاح ساختار شرکت‌ها و آماده سازی آنها پیش از واگذاری توجه بیشتری گردد.

۶-۲. عدم هماهنگی لازم بین نهادها و دستگاه‌های ذیربط

یکی از مشکلات اساسی اجرای برنامه خصوصی سازی در کشور، عدم هماهنگی بین نهادها و دستگاه‌های ذیربط در اجرای این برنامه است. در واقع، هر چند با ابلاغیه مقام معظم رهبری پیرامون سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و تصویب قانون اجرای سیاست‌های مذکور سعی گردید تا موضوع خصوصی سازی که پیش از آن به صورت پراکنده در قوانین موجود به آن پرداخته می‌شد به صورت فرایندی منسجم و یکپارچه با چارچوب و اهداف تعیین شده و با محوریت یک نهاد مشخص (سازمان خصوصی سازی) اجرایی گردد؛ اما متأسفانه پس اجرا،

هماهنگی و همراهی سایر نهادها و دستگاه‌های ذیربط در این حوزه آنچنان که انتظار می‌رود و ضرورت دارد صورت نمی‌پذیرد. شاید یکی از دلایل این مسئله جایگاه فعلی نه چندان مناسب سازمان خصوصی سازی باشد که سایر دستگاه‌ها خود را ملزم به هماهنگی و همراهی با این سازمان در بسیاری از موارد نمی‌دانند، بنابراین در این خصوص ضروری است سیاستگذاران و دست‌اندرکاران امر خصوصی سازی تدابیر لازم را به منظور هماهنگی و همراهی سایر نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط با سازمان خصوصی سازی به منظور اجرای این برنامه اتخاذ نمایند.

۳-۶. محدودیت‌های مالی و مدیریتی بخش‌های غیردولتی

بر اساس تجارب جهانی در امر واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی توجه به هر دو طرف عرضه (واگذاری شرکت‌ها) و تقاضا (توانمندی بخش‌های غیردولتی) بسیار حائز اهمیت می‌باشد. مشکلات موجود در بخش تقاضای واگذاری‌ها منجر به بروز نارسایی‌های بسیاری در امر واگذاری‌ها شده است. یکی از این موارد، عدم تمایل و قدرت مالی (خرید) پایین بخش‌های خصوصی و تعاونی جهت خرید شرکت‌های عرضه شده به‌ویژه در موارد بزرگ بودن شرکت مشمول واگذاری می‌باشد. در این خصوص ضروری است ضمن توجه به منابع مالی داخلی موجود و هدایت آنها به سمت بازار سرمایه، استفاده مؤثر از نهادهای مالی و شرکت‌های تأمین سرمایه، تقویت و حمایت از تعاونی‌ها مسائلی از جمله ترغیب، تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاران خارجی و همچنین بسترسازی جهت حضور فعال و گسترده کارآفرینان برای مشارکت در برنامه خصوصی سازی کشور مورد توجه و تأکید جدی قرار گیرد.

۴-۶. عدم وجود فضای کسب و کار مناسب در کشور

در کشور ما مشکلات مربوط به فضای کسب و کار در کنار عدم ثبات کافی اقتصادی و ریسک بالای سرمایه‌گذاری زمینه را برای حضور سرمایه‌گذاران (اعم از داخلی و خارجی) دشوار نموده است. در رتبه‌بندی‌های صورت گرفته توسط بانک جهانی برای کشورها از منظر فضای کسب و کار که شامل محورهایی از جمله سهولت شروع کسب و کار، سهولت اخذ مجوز، سهولت استخدام نیروی کار، سهولت ثبت دارایی‌ها، سهولت کسب اعتبار، حمایت از سرمایه‌گذاران، سهولت پرداخت مالیات، تجارت خارجی، اجرای قانون در نظام قضایی و

خاتمه بخشیدن به کسب و کار می‌باشد طی سال‌های (۲۰۱۲-۲۰۱۰) رتبه ایران بین ۱۸۳ کشور به ترتیب ۱۴۰ و ۱۴۴ (۴ پله تنزل در این دوره) بوده است که به هیچ نحو جایگاه مناسبی نیست. با عنایت به اینکه بهبود فضای کسب و کار وظیفه یک دستگاه یا نهاد خاص نمی‌باشد همت و تلاشی همه‌جانبه را هم در مقام سیاست‌گذاری توسط سیاست‌گذاران و هم در مقام اجرا توسط دستگاه‌های اجرایی می‌طلبد. در واقع موضوع فضای کسب و کار مرتبط با طرف تقاضا در اجرای برنامه خصوصی‌سازی است موضوعی که متأسفانه علیرغم توجه جدی به آن در بندهای "الف" و "ب" سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری پیرامون اصل ۴۴ قانون اساسی در مقام اجرا چندان مورد توجه قرار نگرفته است.

۷. برنامه‌های پیش‌رو و اقدامات آتی سازمان خصوصی‌سازی

اهم برنامه‌ها و اقدامات پیش‌روی سازمان خصوصی‌سازی را می‌توان به‌صورت زیر خلاصه نمود:

۷-۱. واگذاری تمام شرکت‌های باقیمانده گروه یک و شرکت‌های گروه دو

در سال ۱۳۹۲ سازمان خصوصی‌سازی مانند سال‌های گذشته واگذاری شرکت‌های باقیمانده گروه یک همچنین شرکت‌های مصوب مشمول واگذاری گروه دو را در برنامه خود دارد. در این راستا، اقدامات گسترده‌ای در خصوص آماده‌سازی، اصلاح ساختار، تعیین قیمت و روش واگذاری شرکت‌های مذکور را در دستورکار خود قرار خواهد داد. جدول (۱۴) تعداد و ارزش برآوردی شرکت‌ها و موارد قابل واگذاری طی سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. تعداد شرکت‌های باقیمانده و ارزش برآوردی آنها جهت واگذاری طی سال‌های آتی

(میلیارد ریال)

۱۵۱	تعداد	گروه یک	تعداد شرکت‌های مشمول واگذاری
۲۳۶/۹۳۱	ارزش برآوردی		
۱۶۶	تعداد	گروه دو	در سال ۱۳۹۲
۳۷۰/۸۴۸	ارزش برآوردی		
۵۰/۰۰۰	ارزش برآوردی	طرح‌های نیمه تمام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی	
۲۸۰/۰۰۰	ارزش برآوردی	معادن مرتبط با کانی‌های فلزی که دولت در آن سهم دارد	
۹۳۷/۷۷۹	ارزش برآوردی	جمع سال ۱۳۹۲	
۱۲۵	تعداد	سایر شرکت‌های باقیمانده مشمول واگذاری (سال ۱۳۹۳)	
۲۱۱/۰۰۰	ارزش برآوردی		
۴۴۲	تعداد	جمع کل	
۱/۱۴۸/۷۷۹	ارزش برآوردی		

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی سازی، سال‌های مختلف.

بر اساس جدول فوق مقرر است طی سال جاری تعداد ۱۵۱ شرکت گروه یک به ارزش برآوردی ۲۳۶/۹۳۱ میلیارد ریال و تعداد ۱۶۶ شرکت گروه دو به ارزش برآوردی ۳۷۰/۸۴۸ میلیارد ریال به بخش‌های غیردولتی واگذار گردد. همچنین واگذاری تعداد ۱۲۵ شرکت باقیمانده به ارزش ۲۱۱/۰۰۰ میلیارد ریال به سال ۱۳۹۳ موکول شده است.

۲-۷. واگذاری طرح‌های نیمه تمام

یکی از بهترین راه‌ها برای ممانعت از غیراقتصادی شدن طرح‌های نیمه تمام، واگذاری اینگونه طرح‌ها و استفاده از ظرفیت‌های مدیریتی و سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این خصوص است، چراکه بخش خصوصی برای اجرای پروژه‌ها سریعتر و اقتصادی‌تر عمل می‌نماید. نکته دیگری که در این زمینه مهم و اساسی است و در تسریع در به بهره‌برداری رسانیدن طرح‌های نیمه تمام کمک می‌کند این است که زمانی که طرح‌های نیمه تمام واگذار و خصوصی شوند می‌توانند از منابع صندوق توسعه ملی نیز برای تأمین مالی استفاده نمایند. با توجه به موارد

مذکور و با عنایت به بند "ح" ماده (۱۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی واگذاری طرح‌های نیمه‌تمام یکی از تکالیف قانونی در راستای واگذاری‌ها محسوب می‌گردد. لازم به ذکر است سازمان خصوصی‌سازی به‌منظور اجرایی نمودن این امر علاوه بر انجام اقدامات گسترده به‌منظور شناسایی و احصاء فهرست طرح‌های نیمه‌تمام ضوابط واگذاری طرح‌های نیمه‌تمام را با همکاری نمایندگان برخی از دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت محترم واگذاری رسانده است. بر اساس جدول (۱۴) در سال جاری ارزشی معادل ۵۰/۰۰۰ میلیارد ریال از طرح‌های نیمه‌تمام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی قابل واگذاری به بخش‌های غیر دولتی است.

۳-۷. واگذاری معادن

به موجب مواد (۳) و (۱۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی حداکثر زمان خاتمه واگذاری‌ها برای موارد قابل واگذاری مشمول گروه‌های یک و دو به ترتیب پایان برنامه چهارم توسعه و پایان سال ۱۳۹۳ تعیین شده است؛ بنابراین معادن نیز که بر اساس آیین‌نامه اجرایی تشخیص، انطباق و طبقه‌بندی فعالیت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی با هر یک از سه گروه موضوع ماده (۲) قانون مذکور جزء این دو گروه تشخیص داده شده‌اند می‌بایست در این بازه زمانی واگذار گردند، بنابراین آماده‌سازی و واگذاری معادن نیز به‌عنوان یکی از موضوعات مهم در دستور کار این سازمان قرار گرفته است. در این خصوص با عنایت به حساسیت و اهمیت واگذاری معادن در کشور و تفاوت‌های موجود بین این نوع واگذاری نسبت به سایر واگذاری‌ها چندین جلسه کارشناسی با حضور نمایندگان دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط به‌منظور تهیه دستورالعمل مربوط به واگذاری معادن تشکیل شده است. امید است که با تهیه و تصویب دستورالعمل مذکور واگذاری معادن در کشور نیز عملیاتی گردد. لازم به ذکر است بر اساس جدول (۱۴) مقرر است که طی سال جاری ارزشی معادل ۲۸۰/۰۰۰ میلیارد ریال از معادن مرتبط با کانی‌های فلزی به بخش‌های غیر دولتی واگذار گردد.

۷-۴. نظارت و بازرسی شرکت‌های واگذار شده

به موجب آیین‌نامه اجرایی نظام اقساطی واگذاری و نحوه دریافت بهای حقوق قابل واگذاری، موضوع جزء (۲) بند "الف" ماده ۴۰ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نظارت مستمر بر اجرای دقیق تعهدات خریداران، محاسبه مبلغ سود فروش اقساطی، زمانبندی برنامه بازپرداخت اقساط و اعلام آزادسازی سهام پس از پرداخت اقساط توسط خریدار در فروش‌های اقساطی توسط سازمان خصوصی‌سازی انجام می‌یابد. به این منظور در سال ۱۳۹۱ مبلغ ۱۹/۱۴۱ میلیارد ریال از اقساط سررسید شده سال مذکور وصول شده است. علاوه بر مبلغ یادشده مبلغ ۸/۷۳۳ میلیارد ریال نیز مربوط به اقساط تهاتر شده و مبلغ ۶/۲۴۷ میلیارد ریال از اقساط معوق سال‌های قبل نیز در این سال وصول شده است.

همچنین به موجب دستورالعمل نحوه نظارت پس از واگذاری موضوع جزء (۴) بند "ب" ماده ۴۰ قانون مذکور سازمان خصوصی‌سازی در راستای اعمال تخفیفات و جرایم و به‌منظور نظارت مطلوب بر شرکت‌هایی که سهام آنها به‌صورت کنترلی یا مدیریتی واگذار می‌شوند مسئول پیگیری و نظارت بر حسن اجرای قراردادهای فروش سهام می‌باشد. علاوه بر آن، پیگیری اجرای مفاد قراردادهای فروش سهام شرکت‌های واگذار شده، انجام بازرسی ویژه از شرکت‌های واگذار شده به‌صورت مدیریتی و کنترلی از طریق مؤسسات حسابرسی، اعلام اسامی بنگاه‌های مذکور به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به‌منظور نظارت بر فروش اموال یا دارایی‌های غیرجاری و همچنین اخذ تسهیلات توسط بنگاه‌های مذکور، صدور مجوز برای ثبت تغییرات مربوطه در اساسنامه، سرمایه و ثبت هرگونه دخل و تصرف در اموال شرکت‌های واگذار شده به‌صورت کنترلی و صدور مجوز اعطای تسهیلات به اینگونه شرکت‌ها از جمله وظایف سازمان در واگذاری‌ها است. در این راستا، در سال ۱۳۹۱ پس از دریافت (۱۱) درخواست از سوی شرکت‌های واگذار شده و انجام بررسی‌های لازم، (۷) مجوز اصلاح اساسنامه، (۱۵) مجوز تغییر سرمایه، (۱۲) مجوز فروش دارایی ثابت و (۱۰) مجوز اخذ تسهیلات و ضمانت‌نامه بانکی به نفع خریداران و گشایش اعتبار صادر شده است. همچنین، در سال گذشته اسامی بنگاه‌های واگذار شده در چهار نوبت به

سازمان ثبت اسناد و املاک و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به منظور نظارت بر فروش اموال یا دارایی‌های غیرجاری و همچنین اخذ تسهیلات توسط بانک‌ها اعلام شده است. علاوه بر موارد مذکور سازمان خصوصی‌سازی در دو سال گذشته و طی سال جاری مطابق با جدول (۱۵) بازرسی ویژه از شرکت‌های واگذار شده را در دستور کار خود قرار داده است.

جدول ۱۵. آمار بازرسی شرکت‌های واگذار شده

دوره مورد بررسی	تعداد شرکت مورد نظارت	تعداد موسسات معجری برنامه نظارت	هزینه نظارت (میلیون ریال)	آخرین اقدام
سال ۱۳۹۰	۸۹ شرکت	۴۴ مؤسسه	۳۱۳۰	ارایه گزارش به هیأت واگذاری
سال ۱۳۹۱	۸۲ شرکت	۴۴ مؤسسه	۴۴۸۰	تهیه گزارش جهت ارایه به هیأت عامل
سال ۱۳۹۲	۶۹ شرکت	۳۰ مؤسسه	حدود ۶۵۰۰	در حال انعقاد قرارداد با بازرسین ویژه

مأخذ: گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.

همچنین به موجب دستورالعمل نحوه اعمال مشوق‌های مالی و غیرمالی موضوع تبصره (۱) ماده ۱۶ و دستورالعمل نحوه اخذ تعهدات، درج شروط و اعطای تخفیفات به خریداران سهام کنترلی شرکت‌های دولتی موضوع ماده ۲۵ قانون مذکور در صورتی که شرکت واگذار شده طی مدت حداکثر ۵ سال از زمان واگذاری حداکثر طی دو نوبت و پس از گذشت حداقل دو دوره مالی اقدام به سرمایه‌گذاری جدید در همان شرکت، ارتقاء کارایی و بهره‌وری، تداوم تولید و ارتقاء سطح آن، ارتقاء فناوری و افزایش یا تثبیت سطح اشتغال در بنگاه نماید می‌تواند از تخفیفات مندرج در دستورالعمل‌های مذکور استفاده نماید، بنابراین از یک سو سازمان خصوصی‌سازی به مدت ۵ سال پس از واگذاری بر عملیات مهم شرکت‌های مذکور نظارت می‌کند و از سوی دیگر به منظور تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در اداره مطلوب شرکت‌های واگذار شده و تحقق اهداف خصوصی‌سازی این سازمان عملکرد خریداران شرکت‌های واگذار شده را در دوره پس از واگذاری مورد ارزیابی قرار داده و در صورت بهبود شاخص‌های عملکرد پیشنهاد تخفیف برای خریداران را جهت تأیید و تصویب به مراجع ذیربط ارائه می‌نماید.

۵-۷. ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده به بخش‌های غیردولتی

بدون تردید تضمین‌کننده موفقیت برنامه خصوصی سازی و دستیابی به اهداف عالی آن طراحی، تدوین و اجرای یک سیستم هدفمند و کامل نظارتی و ارزیابی عملکرد است تا با بهره‌گیری از این سیستم بتوان نقاط مثبت اجرای این برنامه را تقویت و عارضه‌ها و نکات منفی آن را به حداقل رساند. در واقع، ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده می‌تواند علاوه بر تبیین نقاط قوت و ضعف شرکت‌های مزبور منجر به ارائه پیشنهادهایی در خصوص بهبود فرایند اجرایی خصوصی سازی به منظور نیل به اهداف واقعی این برنامه و انجام اصلاحاتی در حوزه کلان اقتصادی گردد. در راستای ارزیابی عملکرد، سازمان خصوصی سازی تاکنون در چهار نوبت اقدام به ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده به بخش‌های غیردولتی نموده است. این سازمان در سال جاری نیز با توجه به تجربیات موجود در زمینه اجرای مدل‌های قبلی طرح پژوهشی با عنوان آسیب‌شناسی خصوصی سازی در ایران و ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده را با همکاری مؤسسه توسعه و تحقیقات اقتصادی دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران در دستور کار خود قرار دارد. انتظار بر آن است که با توجه به اهمیت و جایگاه موضوع ارزیابی عملکرد شرکت‌های واگذار شده در راستای نیل به اهداف واقعی خصوصی سازی، اجرای این مهم طی سال‌های آتی نیز در دستور کار سازمان خصوصی سازی قرار داشته باشد.

۶-۷. تکمیل فرایند طرح توزیع سهام عدالت

در سال جاری سازمان خصوصی سازی به منظور تکمیل فرایند طرح توزیع سهام عدالت، شناسایی سایر مشمولین باقیمانده طرح، پیگیری‌های لازم جهت دریافت اقساط معوق ناشی از واگذاری‌ها بابت این طرح و همچنین اقدامات لازم به منظور ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به بازار سرمایه و فراهم نمودن مقدمات آزادسازی سهام عدالت قابل واگذاری را در دستور کار خود قرار خواهد داد.

بدیهی است ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به بورس باعث می‌شود تا ضمن آشنایی آحاد مردم با بازار سرمایه، بنگاه‌های اقتصادی نیز به منظور افزایش ارزش سهام خود و کسب سود بیشتر نسبت به افزایش کیفیت و کمیت تولیدات خود تلاش نمایند. از این طریق

خصوصی‌سازی که محور اصلی قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است به اهداف خود یعنی توسعه و گسترش مالکیت عمومی و تأمین عدالت اجتماعی نزدیکتر خواهد شد.

منابع

- گزارشات عملکرد سازمان خصوصی‌سازی، سال‌های مختلف.
- قوانین برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، سال‌های مختلف.
- قوانین بودجه سنواتی، سال‌های مختلف.